

Dmitry M Epstein, prosinec 2021

Dobře si je vědom odkazu svého souboru, díla trvajícího více než pět desetiletí a nikdy neváhá zahrát klenoty, které jsou rozesety v celé dlouhé řadě jeho alb. Ian Anderson přesto nemá rád život v minulosti. Spíše naopak. V této době nárůstu, kdy menší kolektivy utlumují své inovativní cesty a míří do bezpečnějších vod, tento skotský veterán přichází s novou nahrávkou – nekompromisní a dokonce vyzývavě nazvanou „Fanatika gen“. Ta je nejen téměř tak silná, jako nejlepší kolekce písní, jaké kdy napsal, ale také je na rozdíl od hudebních děl posledních deseti let připisována JETHRO TULL, čímž Ian narušil svůj sólový cyklus. Už paradigma samotného posunu by stačilo ke zdůraznění důležitosti desky. Navíc je působivá i její hloubka na mnoha úrovních - tedy docela dobrý důvod znovu si Ianem promluvit. Dostali jsme se dost hluboko k jádru věci, a to do té míry, že se náš rozhovor protáhl na dvojnásobek vyhrazeného času.

Iane, obal alba je něco jako jin/jang - černobílý, s černou v bílé a bílou v černé. Byl to záměr, nebo je to jen má představivost?

No, schválně jsem ten obrázek vyfotil jako autoportrét, protože jsem chtěl ilustrovat zejména titulní skladbu, která je o extrémním populistickém proudu politického a sociálního rozdělení, které je podporováno sociálními médii. Někteří lidé si mohou myslet, že modelově je ta píseň o Donaldu Trumpovi, ale ve skutečnosti je asi šest nebo osm lidí, jejichž jména okamžitě přijdou na mysl jako jména populistických národních vůdců – ať už působí v rámci pseudodemokracie, nebo jsou ve víceméně diktátorské pozici. Jako vždy není tak jednoduché říci: „Jo, jde o tuhle osobu“: Mluvím o míře, o tom, do jaké míry mají věci tendenci být plné emocí tak či onak, a o střední cestě, umírněné pozici, která nebývá u většiny lidí oblíbená. Politicky jsem sám umírněný. Můžete říci, že sedím na plotu a nejdu jedním ani druhým směrem jinam, ale já bych řekl, že plot je skvělé místo - sedíte tam nahoře a máte dobrý výhled na obě strany, a pokud se rozhodnete, že chcete s plotu seskočit, máte výhodu ohleduplnosti a určité míry analýzy. Takže já jsem jakýsi profesionální moderátor světa; proto jsem docela rád v odstínech spíše šedé než černé a bílé. Ale jako ilustraci titulní skladby alba jsem se rozhodl nasnímat obal tak, že ho nasvítím způsobem, který účinek z hlediska zpracování obrazu zvýší. Výrazné kontrastní obrazy vyvstávají v mnoha částech naší kultury, literatury samozřejmě i v duchovní oblasti. Ale ano, samozřejmě, jin a jang... (Přemýšlí.) Nechtěl bych použít zrovna tento symbol, protože byl použit už tolikrát v mnoha scénářích, že by to bylo spíše napodobování. Ale viděl jsem ho už dříve na obalech jiných lidí, tak jsem zvolil jiný grafický styl. A jelikož mnoho alb JETHRO TULL zobrazuje mou osobu – protože to je to, co předpokládám, že si lidé s kapelou spojují, já jsem ten chlap, co píše písně, produkuje desky, míchá je, všechno organizuje, dělá pro spoustu z nich obaly, a tak dále – tak i tady jsem já, a myslím, že to opět vystihuje podstatu zejména titulní skladby. Ale kdybych to dělal znovu, možná by to bylo trochu víc abstraktní, nepoužil bych asi své foto, ale je to jednou hotové, a tak to je.

Legrace je, že tahle obálka mi nepřipomíná album JETHRO TULL, ale Vaší sólovou nahrávku, „Walk Into Light“ – která byla také černobílá.

Ano, je (sáhne po fotoaparátu na stole). Jde o digitální fotoaparát Leica Monochrom, který nefotí barvy – snímač je pouze černobílý. Začal jsem fotit, když mi bylo odhadem tak deset nebo jedenáct let. Samozřejmě, tehdy byl k mání hlavně černobílý film; pak i barevný film, ten když nastoupil, tak měl dost hroznou barvu. A tak celou dobu během éry kinofilmu jsem měl tendenci fotit na černobílý. Když pak přišla digitální fotografie, tak vůbec první digitální fotoaparát

byly jen černobílé, protože senzory nebyly v rané fázi schopny produkovat barvu. Takže pravděpodobně skončím s 50 procenty fotografií, které jsem kdy pořídil, jako s černobílými snímky. Mám slabost pro jednoduchost černé a bílé, na kterou se soustředíte s kompozicí, zaměříte se na tvary a formu. Když se dnes dostanete do skutečného světa, jste bombardováni tolikou barvami! A spousta toho je matoucí a nepříjemné, pokud jste v městské krajině, protože všude je reklama a barevné značení. To je směsice konfliktních barev, které opravdu uráží moje oko. Mám sklon fotit černobíle, pokud jsem ve městě; zatímco když jsem na venkově, je tam 50 procentní šance, že budu fotit barevně. Když dojde na fotografování konkrétního subjektu – člověka nebo zvířete – je velká šance, že skončím u barvy a konečná fotografie bude barevná, ale vždy mě přitahovala jednoduchost a přímota černé a bílé, zejména v dokumentární fotografii – tzv. „pouliční fotografii“, řečeno moderním jazykem. Někteří skvělí fotografové jsou z období, kdy byl film stále jedinou možností - to je moje velká preference pokud jde o pohled na ostatní fotografie.

Premýšlel jste někdy o svých písních jako o momentkách ze života?

Obvykle začínají jako momentky v mé hlavě, protože jsem se vzdělával v kreslení a malbě [Ian studoval na Blackpool College of Art. – DME] a do určité míry ve fotografii, většina mých písní je založena na vizuálních obrazech. Obvykle pro vše, o čem píšu, mám v hlavě obrázek – ne vždy, ale na 80 procent, a je tomu tak skoro od začátku – vždy jsem vyfotil obrázek a přeložil ho do nějakého hudebního a lyrického kontextu. Hudbu používám jako způsob vytváření, jakéhosi hudebního obrazu, a jako způsob, jak mohu vždy odkazovat na to, o čem písníčka je. A když jsem na pódiu a předvádím písně naživo, dost často mám ten obrázek v hlavě.

Také to dokreslujete svými pozorováními a přemítáním. Na „The Zealot Gene“ je hodně biblických odkazů, které se mi zdají spíše jako archetypy aplikované na naši současnou situaci.

Ano, je to přesně tak. Rozhodl jsem se, že napíši album, kde by v každé písni byla jiná silná nebo extrémní lidská emoce. Začal jsem sepsáním seznamu slov, prostě jen slova. Některá z nich byla hezkými slovy pro pozitivní věci, jako je „soucit“, „láska“ – ať už bratrská láska, věčná láska nebo erotická láska, popř. duchovní láska – „společnost“, „důstojnost“, „respekt“; a pak jsem sepsal špatné věci, jako „hněv“, „vztek“, „odplata“, „pomsta“, „žárlivost“... A podíval jsem se na svůj seznam slov a pomyslel jsem si: „Hle, všechna ta slova se zdají být výrazy, které si pamatuji z Bible!“ A tak jsem do hloubky zapátral v Bibli, a hledal příklady toho, jak tato slova vstupují do hry, a zkopíroval jsem si některé části textu. Ty jsem pak dal na jednu stránku – byly to odkazy, ke kterým jsem se stále vracel. Psal jsem písně a pak ta slova přeložená do obrázků v mé hlavě, obrázků, o kterých jsem psal. Tedy například v písničce "Mrs. Tibbets" odkazují na příběh Sodomy a Gomory, Lota a Lotovy ženy, která se proměnila v solný sloup, a já ji vidím. Vidím v hlavě obrázek, jak to mohlo vypadat, a pak si ho přeložím do něčeho jiného, co také znamená otočení se čelem k masakru a zničení: Mluvím o někom, kdo se otočil, aby se podíval na výbuch první na světě jaderné zbraně, vybuchlé v hrůze Hirošimy. Takže to pochází z nějakého místa - je to obrázek, který se úplně změní v něco podobného. Zde jde o analýzu kusu relativně nové historie. Většinu písní беру do modernějšího reálného světa, kromě písně „Mine Is The Mountain“, kterou jsem tak trochu zanechal v biblickém kontextu historicky i z hlediska předmětu. Ale Bible je fascinujícím zdrojem informací a někdy i inspirace, a někdy je to opravdu zatraceně děsivé. Jako dítě mě leccos z toho opravdu vyděsilo, víte; trvalo mi dlouho, než jsem byl vůbec schopen vejít do a kostela a cítit se v pohodě. Dneska hraji v kostelích často, protože dělám charitativní koncerty pro kostely a katedrály. Je to skvělé místo, které miluji. Byl jsem před pár dny ve Vatikánu – hrál jsem v Římě na každoročním vatikánském vánočním koncertě. Tyto věci jsou dnes pro mě v pohodě, ale jako teenagera nebo mladíka mě děsily.

Pochopí posluchač skladbu "Mrs. Tibbets" o P. Tibbetsovi, který shodil bombu, i když tam není jméno Enola Gay?

Nemám tušení. Pokud jde o Paula Tibbetse, až do konce se bránil a obhajoval. To znamená, že byl v nemožné pozici - i když choval pochybnosti, stěžil byl upřímný sám k sobě, natož k ostatním lidem. On byl jedním z mnoha, kteří stále obhajují tyto akce jako něco, co nakonec zachránilo životy v delším časovém horizontu. Tvrdí, že ukončení války zachránilo stovky tisíc životů - amerických a vlastně i japonských. Ale já říkám, že sražení dvou metrů z vrcholu Mount Fuji by též prokázalo sílu a obrovitost zbraně. Nebylo nutné ji svrhávat na civilní obyvatelstvo, aby se zjistilo, co to udělá. Ale aby si dokázali, co ta zbraň provede ve skutečném světě, museli ji hodit a zjistit, zda skutečně zabije desítky tisíc lidí – což se samozřejmě stalo. Je snaha stejným způsobem bránit bombardování Drážďan a Hamburku, nebo i německé bombardování Londýna a Coventry. Byly to ale nelidské činy, protože byly namířeny proti civilnímu obyvatelstvu. Paul Tibbets měl určitě posláni, které naplnil jako skutečný vlastenec z rozkazu, a jsem si jist, že jeho matka byla velmi hrdá na to, co udělal. Ale stále si myslím, že prezident Truman, který byl v té době odpovědný, měl

být nakonec posmrtně obžalován z masové vraždy, protože to byla naprosto ohavná věc. Víím, že mnoho Američanů to dodnes obhajuje, a mnoho dalších lidí v jiných zemích také, ale nemyslím si, že konec války použití zbraně ospravedlnil. Válka mohl být ukončena, jak jsem již lehkovážně zmínil, sundáním horních dvou metrů z Mount Fuji, ale reálně to mohli hodit třeba na výhradně vojenské nebo průmyslové zařízení daleko od civilního obyvatelstva. V ideálním případě by bylo na zemi jen velmi málo obětí, kdyby zvolili správnou denní dobu nebo správnou zeměpisnou polohu. Opravdu chtěli zabít co nejvíc lidí – to bylo naprosto záměrné. A v případě Hirošimy a Nagasaki šlo o zabíjení žen, dětí a starých mužů – zavraždili ty lidi kvůli důkazu moci USA. A byl to čin odplaty, zejména za Pearl Harbor. Mám za to, že si to bude každý pamatovat, stejně jako když George Bush táhl do Afghánistánu a do Iráku. Nebyla to prudká reakce, ale byla to odplata za Dvojčata. Přitom mohlo být dosaženo konečného výsledku, tedy dopadení Bin Ládina, úplně opačnými prostředky, než těmi, které zcela selhaly. A to zejména ze strany USA, ale ze strany ostatních spojenců v Evropě – nedokázali ale nic udělat. Nedosáhli jsme toho, co jsme si předsevzali, a desítky tisíc lidí přišly o život kvůli čemu? Jen aby se odložilo převzetí moci Talibanem a ženy a děti se proměnily zpět v podřízenou třetí vrstvu společnosti. Ale to je tak všechno, a já jsem jen chlápek, který píše písničky. Jen tady tak blbnu, tak mě neberte vážně. Nezáleží mi na tom, zda lidé sledují detail a pochopí odkazy; oni stejně jen poslouchají melodie a slova ve skutečnosti nevnímají. Slyší je, ale vlastně je neposlouchají. Opravdu neanalyzují slova, ani nedávají pozornost – jsou to pro ně jen verbální zvuky, vííte. A chápu to, protože taky poslouchám hudbu tímto způsobem docela často. Poslouchám, jak někdo zpívá píseň a já nemám ponětí, co zpívá – často si myslím, že je to jedno! Po mnoho let jsem v rádiu slyšel píseň od EMERSON, LAKE AND PALMER, nahranou sólově Gregem Lakem, který byl jejím autorem, a zpíval „I Believe In Father Christmas“, Slyšel jsem to jako kýčovitou vánoční píseň vždy znovu, rok co rok. Myslel jsem, že je to v pořádku, ale nikdy jsem slova opravdu neposlouchal. A to až do doby, kdy Greg přišel jako host na pár katedrálních koncertů, které jsem dělal před několika lety. Hráli jsme tu skladbu, a on pak zemřel. Rozhodl jsem se uctít Gregovu památku hraním jeho písničky, kterou teď v posledních několika letech zpívám já.. A musel jsem si nejen přečíst text, ale porozumět mu – pochopit, o co v něm jde. A já si nakonec uvědomil: „Páni! Je to skvělý text! Je to opravdu dobrá písnička!“ (Smích.) A styděl jsem se, že jsem tomu nevěnoval tolik pozornosti, kolik si to zasloužilo, dokud jsem nemusel stát za mikrofonem sám, a zazpívat to publiku. Reakce byla: „Jejda! Tohle je dobrý!“ Všichni posloucháme hudbu různými způsoby, není jeden správný způsob. Každému funguje něco jiného. Ale já dávám lidem tu možnost - mohou se podívat na všechny detaily, mohou si číst texty, poslouchat hudbu, mohou ji streamovat, mohou si ji stáhnout, mohou si koupit finální album, mohou získat Blu-ray a DVD s prostorovým zvukem – je to opravdu jen na nich, jak to chtějí poslouchat. Je to na nich. Udělal jsem svůj díl práce - představil jsem hudbu a nechávám na jiných, aby dělali, co mohou, nebo co chtějí. Je to jejich právo. Pokud zaplatí své peníze za nákup nahrávky, mohou si ho užít tak, jak si přejí.

Ale jako skvělý textař se stále snažíte předat své poselství, nebo ne?

(Odmlčí se.) No, ano. Ale myslím, že neočekávám, že by tomu lidé věnovali až takovou pozornost. To je jeden z důvodů, proč jsem se v roce pandemie rozhodl sestavit sebrané texty všech svých písniček. Pomyslel jsem si: „Jsem si jistý, že je hodně lidí, kteří to poslouchají, ale nikdy si ve skutečnosti nepřečtou texty, a pokud se připojí online, najdou jen jejich nesprávné verze...“ (Smích.) Některé z nich jsou docela zábavné, protože jsou úplně špatné. A tak jsem se rozhodl dát to všechno dohromady na jedno místo, všech tři sta a něco písniček, velmi, velmi pozorně si je poslechnout, opravit to a upravit, protože jsem chtěl aby lidé měli tu možnost poslouchat při hudbě a číst si absolutní, autentické, sto procentně správné texty. Já doufám, že budou. Knihu jsem nazval „Tiché zpívání“, protože o to šlo, když jsem poslouchal všechnu hudbu, abych ji přepsal do knihy. Musel jsem poslouchat písničky, každou většinou čtyřikrát, pětkrát během prvního nástřelu, druhého návrhu, oprav a konečného potvrzení. Když čtu texty a hraje živě hudba, tak si tak nějak tiše zpívám.

Musel jste poslouchat vlastní písničky? To nemáte poznámky a návrhy svých textů na papíře jako upomínku?

Někdy mám. Mám nějaké texty v sešitě a tak, ale nejčastěji to bývaly načmárané na kus papíru, zmačkané a vyhozené do odpadkového koše. Vlastně jsem jednou byl v nahrávacím studiu a něco jsem zahlédl v odpadkovém koši. Tak jsem to vyndal (napodobuje vyrovnání papíru), rozbil to, a tam bylo... jak se to jmenovalo?.. (Zabubnuje prsty na stůl, snaží se vzpomenout.) Uf, nemohu si vzpomenout teď na titul, ale byl to Cat Stevens, bylo tam slovo „ocel“. „Ocelová křídla“ nebo tak něco. Byla to v zásadě píseň o letadle [“Freezing Steel” z roku 1972. – DME]. Předtím byl ve studiu a očividně tuto píseň nahrával. Měl asi texty na hudebním stojanu. Po přečtení je nakonec hodil do koše. Přečetl jsem si to a pomyslel si: "Ó!". Hodil jsem to zpátky do koše. Kéž bych si to nechal, protože by to bylo hezká věc na památku. Důvod, proč jsem si ji nenechal, i když jsem byl docela fanouškem Cata Stevense, bylo, že nešlo o zrovna nejlepší píseň. Možná, pokud by to byla jiná písnička, srovnal bych si ji a dal za rámeček. Ale každopádně ano, některé texty mám v původní ručně psané formě, ale mnohé ne... (pokrač.)